

TRZCIŃSKO-ZDRÓJ - Baszty

Kamienno-ceglane obwarowania otaczające Trzcińsko-Zdrój należą do jednych z najlepiej zachowanych średniowiecznych fortyfikacji w Polsce. W ramach zespołu obronnego zachowały się mury z licznymi basztami łupinowymi, baszty pełne i bramy miejskie.

Historia

Pierwsza wzmianka o murach Trzcińska-Zdroju pochodzi z 1349 roku, kiedy wydano pozwolenie na budowę młyna przy fosie miejskiej. Ich wznoszenie rozpoczęto prawdopodobnie na przełomie XIII i XIV w., w miejscu wcześniejszych umocnień ziemnych i palisad drewnianych. Budulcem były kamienie narzutowe (otoczaki granitowe), układane w regularnym układzie warstwowym. Obwód wzbogacony był czatowniami (basztami łupinowymi) prostokątnymi i półkolistymi, umożliwiającymi skuteczniejszą obronę przedpoła murów. Do miasta prowadziły trzy bramy z ostrołukowymi przejazdami w przyziemiu: Chojeńska od zachodu, Myśliborska od południa i Strzeszowska od północy. Od wschodu furta wodna umożliwiała dostęp do jeziora Trzygłowskiego.

Okolo 1483 roku obwarowania zmodernizowano i dostosowano do nowej taktyki walki z zastosowaniem broni palnej. Bramy zostały nadbudowane o ceglane kondygnacje z pokładami widokowymi, osłanianymi blankami. System obronny wzmocniono też przedbramiami połączonymi murowanymi szyjami z bramami głównymi (w formie barbakanów) oraz trzema basztami pełnymi ze strzelnicami.

Tak ukształtowane mury miejskie dokumentuje ikonografia nowożytna (widok miasta na rycinie w katalogu Meriana z 1652 roku). Zasadnicze zmiany w wyglądzie nastąpiły w XIX wieku. W 1860 roku poddano renowacji Bramę Myśliborską, w 1870 roku rozebrano Bramę Strzeszowską. W końcu stulecia zasypano fosę, a w miejscu wału ziemnego wytyczono obecną ulicę Wolności. W murze od strony wschodniej przebito przejścia wiodące nad jezioro.

Z pierwotnego pierścienia obwarowań do chwili obecnej zachowały się mury na niemal całym obwodzie (o długości ok 1400 m), dwie bramy wieżowe Myśliborska i Chojeńska, baszty Prochowa, Bociania i Zachodnia (zrekonstruowana) oraz 25 wykuszy. Grubość murów wynosi ok. 1 m, wysokość w najwyższym miejscu przekracza 6 m.

Współcześnie trwają kompleksowe prace rewitalizacyjne poszczególnych fragmentów fortyfikacji, które pozwolą zachować cenne dziedzictwo – historyczną sylwetę miasta średniowiecznego.

Baszta Bociania

Baszta Bociania powstała w XV w., w czasie modernizacji obwarowań (z przełomu XIII i XIV w.) dla poprawy bezpieczeństwa straży miejskiej po wprowadzeniu do techniki oblężniczej broni palnej.

Baszta usytuowana jest w północnej części obwodu murów, u wylotu obecnej ul. 2-go Lutego. Jej czworoboczna, wieżowa forma została wymurowana z cegły gotyckiej na istniejącym już wcześniej kamiennym prostokątnym wykuszu murów XIII-wiecznych.

Pierwotny obrys wykusza obronnego (czatowni, baszty łupinowej) widoczny jest od strony północnej (zewnątrznej murów miejskich). Wyróżnia się fakturą lica układanego z granitowych otoczków, spojonych zaprawą wapienną.

Czterokondygnacyjny korpus baszty zwieńczony jest tarasem (pokładem) obserwacyjnym, pierwotnie ujętym krenelażem (obecnie niezachowanym). Środek akcentuje ceramiczna ostrosłupowa wieżyczka z wyjściem na pokład.

Elewacje nie posiadają wystroju, dzielone są tylko niewielkimi otworami strzelniczymi, rozmieszczonymi w osiowym symetrycznym układzie, w trzech kondygnacjach (powyżej przyziemia). Do bocznych ścian (wschodniej i zachodniej) przylegają odcinki kamiennych murów. Do tylnej (południowej) ściany dostawiony jest szczyt parterowy budynek mieszkalny. Wnętrze z zachowanym pierwotnym układem jednoprzestrzennych pomieszczeń dla straży.

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Bociania w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Bocianie z perspektywy ptasiej od strony wschodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-09
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszy/Trzcinsko-BASZTA-BOCIANIA-widok-od-wschodu.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Bociania w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Bocianie z perspektywy ptasiej od strony północnej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-09
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszty/Trzcinsko-BASZTA-BOCIANIA-widok-od-polnocy.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Bociania w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Bocianie z perspektywy ptasiej od strony zachodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-09
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszty/Trzcinsko-BASZTA-BOCIANIA-widok-od-zachodu.jpg

Baszta Prochowa

Baszta Prochowa powstała w XV w., w czasie przebudowy obwarowań miejskich (z przełomu XIII i XIV w.) na bardziej bezpieczne dla załogi po wprowadzeniu do techniki oblężniczej broni palnej. Wysokie, całkowicie zamknięte baszty

umożliwiały też lepszą obserwację i ostrzał napastników o większym promieniu rażenia.

Baszta usytuowana jest w północno-zachodniej części obwodu murów. Jej cylindryczna forma została wymurowana z cegły gotyckiej na istniejącym już wcześniej kamiennym półokrągłym wykuszu murów XIII-wiecznych.

Pierwotny kształt wykusa obronnego wyraźnie widoczny jest od strony zachodniej (zewnątrznej murów miejskich). Na tle ceglanego lica wyższych partii baszty wyróżnia się fakturą muru z granitowych kamieni polnych.

Zwieńczeniem trójkondygnacyjnej bryły jest taras widokowy z krenelażem (współcześnie zrekonstruowany) oraz ceglany stożek. W drugiej i trzeciej kondygnacji umiejscowione są w luźnym układzie wąskie otwory strzelnicze oraz pojedynczy, większy otwór wejściowy (od strony północnej). Wnętrze z zachowanym pierwotnym układem jednoprzestrzennych pomieszczeń dla straży.

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Prochowa w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Opis	description	Widok modelu Baszty Prochowej z perspektywy ptasiej od strony południowo-wschodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-09
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszty/Trzcinsko-BASZTA-PROCHOWA-widok-pd-wsch.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)
[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)
 Pokaż/ukryj metadane

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Prochowa w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Prochowej z perspektywy ptasiej od strony południowo-zachodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Data	date	2025-10-09
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszy/Trzcinsko-BASZTA-PROCHOWA-widok-pd-zach.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Prochowa w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Prochowej z perspektywy ptasiej od strony północno-wschodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-09
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszy/Trzcinsko-BASZTA-PROCHOWA-widok-pn-wsch.jpg

Baszta Zachodnia

Baszta Zachodnia jest współczesną rekonstrukcją średniowiecznej baszty cylindrycznej. Trzy tego typu obiekty obronne (oprócz Baszty Zachodniej są to Baszta Prochowa i Baszta Bociania) powstały w XV w., w czasie modernizacji obwarowań miejskich (z przełomu XIII i XIV w.) dla poprawy bezpieczeństwa po wprowadzeniu do techniki oblężniczej broni palnej.

Pierwotna baszta zwana też Lodową powstała w wyniku przebudowy cegłą gotycką jednej z półkolistych czatowni granitowych. W 1981 roku zawałiła się podczas gwałtownej nocnej wichury. Została odbudowana w 2012 roku.

Baszta usytuowana jest w południowo-zachodnim odcinku murów, w nieznaczonej odległości na południe od Bramy Chojeńskiej. Jej cylindryczna, czterokondygnacyjna bryła jest nieco nieregularna, zbliżona do owalu, ze względu na prosto wymurowaną ceglana ścianę tylną (od strony wewnętrznej). Zgodnie z pierwowzorem półkolisty kształt czatowni, ze szczelinowymi strzelnicami, został odtworzony aż do wysokości trzeciej kondygnacji. Powyżej - gładki mur przechodzi ceglany uskokiem w formę ganka obserwacyjnego. Zwieńczeniem całości jest ceramiczny stożkowy hełm z wejściem na ganek.

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Zachodnia w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbariski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Zachodniej z perspektywy ptasiej od strony południowo-wschodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-14
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcieńsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszty/Trzcinsko-BASZTA-ZACHODNIA-widok-pd-wsch.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)
[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)
Pokaż/ukryj metadane

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Zachodnia w Trzcieńsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Zachodniej z perspektywy ptasiej od strony południowo-zachodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-14
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszty/Trzcinsko-BASZTA-ZACHODNIA-widok-pd-zach.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Baszta Zachodnia w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Baszta
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Umocnienia średniowieczne
Opis	description	Czas powstania obiektu: XV w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu Baszty Zachodniej z perspektywy ptasiej od strony północno-zachodniej.

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-14
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-baszy/Trzcinsko-BASZTA-ZACHODNIA-widok-pn-zach.jpg